

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

"І ПОВІЯВ ОГОНЬ З ХОЛОДНОГО ЯРУ"

ДНІ ПАМ'ЯТІ ВОЇНІВ УНР

ЦІЄ ВЕСНИ ВИПОВНЮЄТЬСЯ 95 РОКІВ ВІД ДНЯ ЗАГИБЕЛІ ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ХОЛОДНОГО ЯРУ ВАСИЛЯ ЧУЧУПАКА, А ТАКОЖ 95 РОКІВ СТВОРЕННЯ ХОЛОДНОЯРСЬКОЇ БРИГАДИ ТА СТЕПОВОЇ ДИВІЗІЇ – ЛЕГЕНДАРНИХ ДОБРОВОЛЬЧИХ ФОРМАЦІЙ, ЯКІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ ПОВСТАННІ ПРОТИ РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ НАВЕСНІ, ВЛІТКУ Й ВОСЕНІ 1920 Р.

Ювілейні 20-ті вшанування борців за волю України пройдуть у Чигирині і в Холодному Яру 25 – 26 квітня 2015 року.

Історичний клуб "Холодний Яр", полк "Азов", ДУК "Правий сектор", Українська православна церква Київського патріархату, Черкаська обласна державна адміністрація, Національний заповідник "Чигирин" та ВО "Свобода", ініціатори щорічних меморіальних заходів у Холодному Яру, закликають усі вояцькі формації та всі патріотичні середовища вшанувати полеглих у визвольній боротьбі за Українську державність у 1917 – 1920-х та 2014 – 2015 роках під час Всеукраїнської холоднорської прощі.

Орієнтовний план вшанувань: 25 квітня, Чигирин, Богдано-ва гора, бастион Дорошенка, збір о 10.00, початок о 10.30, виступ керівників Черкаської області, освячення зброї першоєрархами УПЦ КП учасників українсько-російської війни 2014 – 2015 рр., пресконференція керівництва Черкаської області, командирів батальйонів та першоєрархів УПЦ КП.

25 квітня, Чигирин, стадіон, 13.15, виступи командирів батальйонів і полків, політиків, керівників м. Чигирин, парад учасників АТО, урочисте прийняття добровольців до лав добровольчих полків і батальйонів – за участю єрархів УПЦ КП, показові виступи вояків різних частин, змагання між ними, фотосесія чигиринських красунь із вояками АТО, формування чигиринських волонтерських груп підтримки добровольчих полків і батальйонів та їхніх цивільних представництв, автограф-сесія українських воя-

ків, книжковий фестиваль "Чигирин-2015", ярмарок виробів народних майстрів, конкурсу дитячих малюнків та інших виробів – подарунків воякові, військовий і медичний вишкіл дітей і дорослих інструкторами "Українського легіону".

25 квітня, Чигирин, центр, 17.00–22.00, Мистецький фестиваль козацької слави "Холодний Яр-2015" за участю провідних українських гуртів, виступи вояків, волонтерів і політиків, прес-конференція музикантів, конкурс знавців Холодного Яру, відвідання резиденції Богдана Хмельницького.

26 квітня, Мельники, центр, збір о 10.00, поч. о 10.30, покладання квітів і вінків до Меморіалу героям Холодного Яру, виступи керівників Черкаської області, командирів батальйонів і полків, митців, народних депутатів і політиків, формування вояцької делегації для вшанування могили Головного отамана Холодного Яру та братської могили холоднорців Петра Токовенка, Прохора Деркача, Руденка і Гаврилка "Полтавця" на кладовищі с. Мельники (покладання квітів, літія, громадська па-нахида), відкриття і освячення символічної могили братам Чучупакам, могили яких не збереглися, відкриття меморіальної таблички на братській могилі холоднорських козаків-повстанців; покладання квітів до пам'ятника поручникові Армії УНР, письменникові Юрієві Горлісу-Горському; відвідання Мотриного монастиря, де в юності послушником був Максим Залізняка, де "забором стояли гайдамаки", де був Тарас Шевченко, відкриття пам'ятника сотникові полку гайдамаків Холодного Яру Іванові Компанійцю, меморіаль-

ний мітинг, відвідання Свято-Троїцької церкви Мотриного монастиря, холоднорських печер, хутора Буда і дуба Максима Залізняка, покладання квітів на символічну могилу останнього кошового Запорозької Січі Петра Калнишевського та до пам'ятника Небесній сотні, освячення храму Праведного Петра Багато-страждального (Калнишевського), поминальний обід.

До зустрічі в Холодному Яру!

Контактні телефони
Загальні питання: 099-133-46-65, 067-111-32-42, 066-709-83-16.
Арсеній Білодуб (заступник голови оргкомітету з питань проведення музичного фестивалю, 067-480-61-88, sokyapereguma@hotmail.com).

Олександр Алфоров (заступник голови оргкомітету зі зв'язків із пресою, 096-30-10-710, hetmanec@ukr.net).

Богдан Чуб (член оргкомітету з питань розміщення реклами, 063-408-43-21, bohthankosovskiy@gmail.com).

Богдан Легоняк (член оргкомітету з питань розміщення організаційних груп, 095-069-07-74, 096-439-77-42, 047-30-95-33-1 (Медведівський музей), fhodniyuag@ukr.net).

Максим Селюзкін (консультант із питань організованого візду з Києва та розміщення груп у Чигирині й Холодному Яру, 066-270-20-98, seluzkin62@ukr.net).

Роман Коваль (голова оргкомітету, 067-726-30-36, (044)-242-47-38, koval_r@voliacable.com).

На світлинах – Іван Компанієць, Василь Чучупак і Юрій Городнянин (Горліс-Горський).

ІСТОРІЯ З ПЕКУЧОГО ЛІТА 2014 РОКУ

28 липня, після деблокування Луганського аеропорту, штурму і утримання позицій у селищі Георгіївці, айдарівцям дали наказ звільнити місто Лутугіне.

Коли ми вже увійшли в місто, наш ротний "Золотий" наказав перевірити церкву. Вона височіла на в'їзді в місто, і ми мали інформацію, що з неї працював ворожий корегувальник вогню.

Учотирьох, прикриваючи один одного, увійшли на подвір'я церкви. Виявили підвальне приміщення, в якому ховалися від війни декілька десятків місцевих жінок. Вони жили біля церкви, але "руській мір" змусив їх покинути домівки.

Спочатку, вони були перелякані, але побачивши, що ми не звірі, трошки заспокоїлися. Жалілися на війну, на те, що набридло ховатися,

що страшно. Разом зі священиком ми оглянули всі приміщення. Нічого забороненого не знайшли. Коли вже вирішили йти, до нас підійшли жінки. Ми їх заспокоювали, казали: – Вони по нас стріляють, ми – по них, але, як на будь-якій війні, попадає людям.

Просили їх берегти себе, ховатися. У той час у нас не було ніяких розпізнавальних знаків на одностроях, окрім жовтого скотчу. Жіночки почали нас хрестити, бажати успіху, а одна сказала: – А у мене тожє малчик в ополченні служит. Льюха. Ви, напевно, его знаєте?

Я питаю: – В каком ополченні? ЛНР? – Ну да! – А ми не ополченні, – серйозно сказав я.

Жінка зблідла: – А хто?!
І я, вже так, урочисто: – Ми – українська армія!
Більше жінки нічого не казали. Ми посміхнулись і знову, прикриваючи один одного, вийшли з подвір'я – треба було наздоганяти передовий підрозділ 1-ї штурмової роти "Айдару". А жіночки, напевно, ще довго не могли зрозуміти, як це так, прийшли "укропи" до церкви, нічого не вкрали, нікого не згвалтували і не вбили. Бо "Лайфньюз" їм розповідав інше.
Разомзбойовимипобратимамилівськими десантниками з 80-ї аеромобільної бригади – наказ ми виконали. В ході операції 23 героя віддали життя за Україну...
Вічна їм пам'ять!

Євген ГОРОДНИЧУК

19 березня в м. Літині Вінницької області відбувся похід патріотичної молоді на Старе кладовище до братської могили порубаних червоними катями юнаків, мобілізованих до війська УНР (трагедія сталася у м. Літині 19 березня 1919 р., тоді загинуло понад 500 осіб). Ходу і меморіальний мітинг організував Іван Приймак, писар Козацької сотні ім. Якова Гальчевського. Квіти лягли й на могилу сотника Армії УНР Юрія Скотницького.

20 березня в с. Багринівці Літинського району складено шану Якову Гандзюку, командирові 1-го Українського корпусу (у грудні 1917-го – лютому 1918 р.). Роман Коваль, коззар Тарас Силенко і краєзнавець Валерій Кривий провели в Багринівській школі урок патріотизму (на зустрічі були присутні 70 школярів). Виступаючи, Роман Коваль сказав: "Полковник Гандзюк у роки Першої світової міг перебувати у штабі, але завжди йшов до бою в першій лаві. Він міг комісуватися, адже мав 9 поранень і важку контузію, але повернувся до війська. Ваш земляк мав залізну волю, рішучий характер і дар впливати на людей. Він не допускав зверхнього ставлення до рядових, був кришталеву чесною людиною. Пишайтеся, що ви земляки Якова Гандзюка, творця Українського війська!" Участь у вшануваннях взяв директор Багринівської школи Іван Гусак і Петро Кудрявцев, активний учасник Майдану в Києві.

21 березня в с. Малинівці Літинського району відзначено подвиг полковника Армії УНР Якова Гальчевського та його козацтва. Участь в урочистостях взяли Народний рух України, Історичний клуб "Холодний Яр", Вінницький полк ім. Івана Богуна (отаман Володимир Воловодюк, писар Михайло Рюхов), Школа козацького гарту ім. Данила Нечая з м. Гнівані (отаман Руслан Бегас), голова Вінницької обласної ради Сергій Світко, сільський голова Малинівки Олександр Головащенко, члени Історичного клубу "Холодний Яр" Роман Коваль, Тарас Силенко, Максим Селюзкін, Тарас і Роман Беднарчики, поет Василь Куйбіда, керівник Вінницького крайового козацького об'єднання "Молода подільська

січ" Валентина Шпак-Мельник, знаменитий козак Забабах з Галичини, педагог Валентина Іванішина, голова Літинської районної організації ВО "Свобода" Петро Пліщинський та вільодівка Надія Андрікевич, учасник клубу "Повстанець" Віктор Билина, член КУНу Петро Любасюк, к. і. н. Олексій Воронцов, член ОУН (м) Микола Мельник та інші достойники, разом з півсотні осіб.

14-літній козак із с. Балин Микола Камінний прочитав свій вірш пам'яті Якова Гальчевського "Козацька пам'ять":

Він був козак, що цінував Вкраїну,
Тримав в руках правдиву чесноту,
Тому й у бою до господа полинув
Козацьку пам'ять залишив святу.

Після поминального обіду учасники вирушили до Літина, де у Будинку культури відбувся вечір пам'яті захисників УНР за участю вже згаданих осіб, а також Подільського народного університету культури (керівник Наталка Щепілова), краєзнавців Івана Бураки і Павла Ткачука, директора Уладівської школи №1 Олександра Масного, вчительки Винниківської школи Наталки Гусак та фольклорного гурту "Ладозвін" (художній керівник Ігор Шуберт). Завершилося свято українського духу відвіданням краєзнавчого музею ім. Устима Кармелюка (директор Віра Ткач).

Шира подяка організаторам вшанувань – голові Літинської районної організації НРУ Валерію Кривому та педагогові з Вінниці Валентині Іванішиній.

У м. Вінниці та с. Багринівці є вулиці Якова Гандзюка. У м. Хмельницькому є вулиця і провулок Якова Гальчевського. На жаль, поки немає вулиць полковника Гальчевського в його рідному селі Малинівці, Літині та Вінниці. Але сільський голова Малинівки Олександр Головащенко та голова Вінницької обласної ради Сергій Світко пообіцяли все зробити, щоб легендарного воїна було вшановано на його батьківщині.

Будемо сподіватися!

Прес-служба Історичного клубу "Холодний Яр"

ГЕРОЯМ СЛАВА!

Розвідника Сергія Бистрова, пораненого під Савур-Моголою, вразили світлинні з передової кореспондента "Los Angeles Times" Сергія Лойка. "Вони мене заворужували, – признався Сергій Бистров, – я бачив учасників тих подій, бачив їхнє ставлення до цих фотографій. Вони довго мовчали над кожною, мало хто коментував. Кажуть, що "кіборги" з бетону. Ні, вони з плоті і крові..."

Сергій Бистров вирішив організувати в Харкові виставку "Пекельний аеропорт". "Найстрашніше в цій війні, – сказав на її відкритті Сергій Лойко, – що проти України воюють покидьки суспільства, Росія позбавляється шлаку, який згорає тут. Навіть якщо один до 20, один до 100, це все одно неправильний розмір, тому що з вашого боку гинуть хлопці з очима очима, – і він показав на їхні світлинні. – Це сіль вашої землі. Це найкращі!"

Андрій "Рахман" разом з іншими "кіборгами" приїхав на відкриття виставки. Він зумів вивести своїх людей з-під руїн Донецького аеропорту. Рятуючи поранених товаришів, "Рахман" дістав із двадцять

поранень, зокрема проникаючи поранення в око, був контужений, обгорів. На праве око майже не бачить. Але зберігає бадьорість духу. І думає не про себе, а про друзів. Момент, відображений на фото, він добре пам'ятає – йшов перевірити, чи живий ворог.

Сергій Танас народився в Миколаєві, в армії вже 13 років. Боровся за Донецький термінал протягом 11 діб. Кожен день їх обстрілювали по вісім-десять разів. Після бою – звичайне життя. А в ньому знайшлося місце маленькому диву – кішці, яка обрала Сергія своїм господарем. "Воювала" з ним ще з Амвросівки. "Сама прибігла і сіла на моє місце, – розповідає Сергій Танас. – Я тоді їздив за кермом БТР-а. Якщо починає кидатися, значить, буде артобстріл. Вона першою біжить в окоп. І верещить. Отже, треба бігти за нею". Рятуючи товаришів у Донецькому аеропорту, Сергій дістав поранення в ногу.

На світлинах Гіт Берая – Андрій "Рахман" і десантник Сергій Танасов біля своїх портретів.

Героям слава!

СТО РОКІВ ТОМУ В КИЄВІ...

8 БЕРЕЗНЯ ВИПОВНИЛОСЯ 100 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛІДІ ЧУЧУПАК-ЗАВАЛІШИНОЇ, ДОЧКИ НАЧАЛЬНИКА ШТАБУ ПОЛКУ ГАЙДАМАКІВ ХОЛОДНОГО ЯРУ ПЕТРА ЧУЧУПАКА. А 22 КВІТНЯ МИНАЄ 9 РОКІВ ЯК ВОНА ВІДІЙШЛА У ЗАСВІТІ

Усі знали, що це станеться. Але хотіли, щоб це сталося якомога пізніше. І не тільки тому, що смерть близької людини глибоко ранить, а тому, що, пригортаючи Лідію Петрівну до серця, можна було відчутти тремтливий зв'язок з родиною Чучупаків, родиною хліборобів і отаманів.

Радість цих дотиків була дивовижна, адже до тебе горнула ніжна жінка, яку ще дитиною носили на руках брати Чучупаки, осавул Залізняк (Юрій Горліс-Горський), козаки-гайдамаки Холодного Яру. Це вона їм читала поему Тараса Шевченка "Холодний Яр". Пригадуєте? "Маленька Ліда вилізла до батька на коліна й сміливо розглядала гостей, – писав Юрій Горліс-Горський. – Почувши, що мене називають у розмові Залізником, вона деякий час здивовано дивилася, а потім повернула в мій бік батькову голову: – Тату, це Залізняк? – Залізняк, дочко. – Чому він такий молодий? – А який же він має бути? – То скільки ж йому років було, як він на Умань ходив?"

Це запитання, промовлене надзвичайно серйозним тоном, розвеселило всіх. Петро поставив дочку на лавку. – Це вона з малого "Кобзаря" читалася. Ану, дочко, ушквар нам що-небудь із "Кобзаря"! – Ну, то "Холодний Яр" – добре? – Дуже добре.

Мала, відважно жестикулюючи, продекламувала вивчений з мамою вірш, майже без помилок, замінив

ши тільки Нерона на Мирона. Коли вона дитячо-грізним голосом закінчила "Бо в день радості над вами розпадеться кара. І повіє огонь новий з Холодного Яру" – слухачі влаштували їй справжню овацію".

Тяжке життя прожила Ліда, бо ми програли ту війну, а вона була кров'ю і плоттю наших героїв, яких Москва нахабно проголосила "врагами народа"...

П'ятнадцять останніх років вона прожила в Самостійній Україні, за яку пролила свою молодую кров її рідні. І що? Хоч один президент, прем'єр-міністр, голова Верховної Ради чи хоч би хто з офіційних осіб вшанував її добрим словом чи вітальною листівкою, подякував в її особі родині Чучупаків за подвиг в обороні Батьківщини? Ні! Зате керманічі не забули засипати тоннами вітальних листівок "красних освободітелей", нагородити їх різними орденами, обдаровувати пільгами та увагою.

Через байдужість влади до духовних святинь не вдалося Ліді Петрівні дочекатися того світлого дня, коли держава визнає її Батька та дядьків тими, ким вони були – борцями за національну свободу нашого народу. Жоден Президент України не скористався зі свого права назвати героїв героями, не сказав на всю Україну Шевченкові слова: "За святую правду-волю розбойник не стане".

Розрадою для Ліді Петрівни стали співчуття, увага і повага громадськості до її родини, громадська реабілітація її рідних. Вона не раз

мала змогу переконатися, що подвиг братів Чучупаків не забуто. Знала, що вони стали символом боротьби за національну свободу нашої Вітчизни.

Лідія Петрівна неодноразово брала участь у вшануваннях у Холодному Яру та Київському будинку вчителя. Але останні два роки життя вже не показувалася на люди, бо хвороби виявляли таку запеклість, що вже було не до громадської діяльності. "Здається, собаки рвуть моє тіло", – не раз казала вона.

І квітневі урочистості в Холодному Яру 2006 року відбулися без неї. Але слово Ліді Петрівни люди почули – одне з її коротких послань я зачитав на могилі дядька Василя, а друге – на меморіальному мітингу в Мельниках. Ось це останнє послання Ліді Чучупак:

"Шановні співвітчизники! Кажуть, старість не радість, а тому, на жаль, не можу бути з вами в такий дорогий для мене день – день жалоби, день пам'яті тих, які так любили життя вільне, без пригноблень і принижень, щоб люди були вільні. На жаль, загинули вони без перемоги, але їхня мрія жила і чекала свого часу. І цей час настав 1991 року – Україну утвердили як вільну, незалежну країну. Мрія загинувших патріотів здійснилася. Не судилося їм жити в цей час незалежності, але нащадки їхні житимуть щасливими на своїй рідній землі. Народ України шанує пам'ять героїв Холодного Яру, які виборювали цю незалежність.

У день загибелі отамана козаків Холодного Яру Чучупака Василя (мого дядька) віддають шану наші українці. Я від імені родини Чучупаків щиро дякую присутнім за пам'ять, за співчуття до тих, хто мав прізвисько Чучупак. Бажаю здоров'я і досягнення задумів, а мертвими вічна пам'ять".

За рік до смерті Лідія Петрівна встигла віддати шану своїм рідним, видавши книжечку спогадів "Душею з Вами..." – про Мельників, бабусю Оксану, діда Степана, маму Ганну Орестівну, дружину Петра Чучупака... Та не здійснилася мрія Ліді Петрівни покласти квітку на могилу Батька, якого закатували чекісти, бо невідомо, де місце його вічного спочинку...

Вічна слава борцям за волю України!

Роман КОВАЛЬ

МАТИ ТРЬОХ ВОЇНІВ У ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ОБ'ЄДНАННІ "БАГАТТЯ КАЛИНОВЕ" ВІДБУВСЯ ТВОРЧИЙ ВЕЧІР ПОЕТКИ МАРІЇ ГАРМАШ

Уся родина Марії була співокою. Але дівчина, вихована радянським суспільством, не розуміла матері, коли у неї котилися сльози від тужливої пісні.

– Чого Ви плачете, мамо? – запитувала.

– Тож пісня яка гарна!

Лише на 1-му курсі філологічного факультету Київського університету ім. Тараса Шевченка Марія відчула потяг до народної пісні, заохалася в неї. У фольклорному ансамблі "Веснянка" в юності Марії проростає зерня, посіяне в рідному домі. Особливо полюбила купальські пісні, почала грати на бандурі.

У студентські роки найбільше запам'ятався виступ кобзарів Василя і Миколи Литвинів. Згодом доля звела Марію з Антоніною і Василем Литвиними – вони стали порадиниками і щирими друзями. Саме Василь Степанович, засновник Стрітвської кобзарської школи, побачив у ній Божий дар поета-пісняря і взяв до свого репертуару низку її творів. Допоміг розправити крила, повірити в себе. Він навіть порівняв її з легендарною Марусею Чурай. Це була найвища оцінка!

Марія Гармаш написала більш як 60 пісень. А який вона має прекрасний голос!

Пісня рятувала її у найскладніших ситуаціях. І пісня, немов джерельна вода, летить з її душі у світ широкий.

– Я ніколи скрупульозно не складала поезій, – каже пані Марія. – Все життя була зайнята: постійні клопоти і робота не давали мені відпочинку. Мої пісні і вірші, часом, приходять у несподіваний момент: то я на городі сапаю, то дитину забавляю, то на уроці чи на кухні. Я намагалася бодай шматочок записати на папері, а потім вже відтворювала.

Працюючи педагогом на Полтавщині у радянський час, вона не полишила надії на те, що відродиться Україна. Вчительці болло,

що вечори в школі проходять російською мовою, а діти соромляться одягати вишиванку. За два роки Марія Олексівна зуміла прищепити дітям любов до всього українського, проводила Шевченківські вечори і народні свята. "У школі запанував український дух, учні гордо одягали вишиванки, а на одному із заходів учні стоячи співали "Заповіт" Тараса Шевченка.

– І вже наступного дня мене викликав парторг і почав розповідати, яка я страшна націоналістка.

Якби парторг ще знав, які вчителька писала вірші! У них вона проклінала советську окупацію, оспівувала національне відродження і духовну велич свого народу.

Марія Гармаш привела у світ шестеро дітей. З особливою гордістю розповідає про Богдана, Устима і Данила, які пішли добровольцями на Донбас захищати Україну.

Марія не стримувала снів, не відмовляла, не плакала... Важко уявити, що відчувала вона, коли двоє наймолодших, Устим і Данило, воїни батальйону "Донбас", потрапили в оточення під Іловайськом і від них не було жодної звістки!

Марія Олексівна говорить про нинішню війну не тільки як про випробування, але і як очищення, про можливість побачити, що навколо нас.

І сьогодні, коли йдуть бої проти окупанта на сході, коли новини сіють поміж людей страх і паніку, вона пише пісні про Запорозьку Січ, козацьку волю, про мужніх оборонців українського краю. Адже її душа не просто співає, а співає крізь сльози, крізь біль і відчай. Вона дарує пісні, які піднімають дух, кличуть до бою і викреслюють віру в перемогу.

Дякуємо Вам, пані Маріє!

Лариса ГРОМАДСЬКА

На світлині – Марія Гармаш, Антоніна і Василь Литвини

"ВІДДАНА ДО САМОЗАБУТТЯ"

15 ЛЮТОГО 2015 Р. ВІДІЙШЛА У ЗАСВІТІ
ЧЛЕН ОУН МАРІЯ ОМЕЛЯН-"ПОБЕРЕЖНА"

Марія Омелян робила з благословення старшої сестри Ганни в 1940 році. Ганна була членом ОУН з 1938 року. У 1941 році, коли відступила Червона армія, Ганна вийшла з підпілля, але ненадовго.

Батьківська хата стала своєрідним штабом підпільного руху опору. Нашу родину відвідували такі визначні діячі як Роман Шухевич і Василь Кук. Юна патріотка все більше втягувалася у вир протистояння ворогові. Невдовзі її призначили станичною рідного села. Дали псевдо – "Надбережна".

Жахливі випробування випали на долю Марії Омелян у ніч проти 3 квітня 1945 р. у тюрмі НКВС містечка Янова на Львівщині. Дев'ятнадцятирічну дівчину мурдували п'ятеро озвірихлих нелюдів з 20.00 до 4.00 ранку. Під бренькіт балалайки пекли розпеченим залізом сідниці, шматували тіло гарпачами, рвали волосся і нігті, нещадно били... Ось їхні прізвиська: Захаров, Колосов, Іфаров, Зверев, Діцкій.

З волі милосердного Бога сталося так, що мама вижила! Але через півроку – знову арешт, львівська тюрма на Лонцького (п'ять місяців) і етап на Колиму, під Магадан. Там – лише один день роботи на лісопояс: відкрилися незагоєні рани; лікарня і...вже легша ро-

бота в електроламповому цеху. Це 23-й км траси від Магадану в тайгу – селище Стекольнік. Тут Марія зустрічає свого земляка з Львівщини члена ОУН Степана Сярога, засланого ще у 1940-му "першими москалями, які прийшли і пішли" (так кажуть у народі). Було йому тоді 17 років. Між молодими людьми виникли теплі стосунки, потім – кохання, а у 1951 році з'явилася на світ їхня донька Надія. Через півроку після мого народження всіх матерів з діточками (наказом з гори!) відправили літаком у Красноярський край – на "материк". Поселили в концтаборі неподалік міста Тайшет. На зустріч моїм батькам доля шансів не залишила.

У кожного з них згодом з'являються сім'ї. Мама виходить заміж за естонського політ'язня російського походження Нікола Новожилова, який був у русі опору радянським окупантам в Естонії під назвою "Кайцеліт". У 1956 році наша сім'я виїжджає до Естонії. Нелегким було життя політ'язнів у радянські часи – а нас у батьків троє. Але ми з братами Ярославом і Юрієм виростили людьми, які шанують працю, батьків, добрі стосунки. Брати і тепер зі своїми родинами мешкають в Естонії. Я ж по закінченні школи

в Естонії приїхала на Батьківщину моїх батьків і мою теж. Цю землю полюбити і відчувти тут своє коріння допомогли не тільки розповіді батьків (з рідним батьком я завжди підтримувала зв'язок), а й неодноразові візити на Львівщину в дитинстві. Найважливішим було спілкування з патріотично налаштованими родичами двох родин.

Мама прожила в Естонії 54 роки. І не треба дивуватися, що Естонія стала для неї другою Батьківщиною. Там, у невеличкому містечку Хохтла-Ярве, вона зустріла двох своїх землячок Олександрю Прейман (у дівоцтві Кузик) із Журавного Львівської області та Софію Ридаль (у дівоцтві Бурлак) з Івано-Франківщини. При зустрічах мали щастя спілкуватися рідною мовою! Серед співробітників-естонців було чимало таких, які "співчутливо і з розумінням" ставилися до маминого минулого. А це було у радянські часи. Тепер Естонія – вільна держава, яка шанує борців за волю, за незалежність, навіть, якщо ці борці з України. За незалежної Естонії у Таллінні виникли Український культурний центр та Українське земляцтво. Засновниками і фундаторами центру стали художник з Тернопілля Анатолій Лютюк, багатолітній радянський політ'язень Мирослава Юрісаар (дівоцтво Бучко), Віра Коник (власний кореспондент Українського радіо), Лілія Чекальська та інші. Членом цього земляцтва була й мама. Натхненником культурних заходів завжди була Мирослава Юрісаар. Познайомившись із мамою, вражена її

долею, вона написала про неї вірш.

Коли мої троє дітей були малими, мама щодими приїжджала допомогти мені. Я жартувала: "Мамо, ви, як ластівка, на зимові часи – у теплі краї, а літом – додому". Так, там уже був її дім, її власна хатинка, до якої вона "трикипіла" душею. Але серце її прагнуло до батьківської хати, до рідного села. І нам, дітям, усе наказувала, що її земний шлях має закінчитися на рідній землі... Так і сталося. Останні чотири роки мама мешкала у Львові, у моїй сім'ї. Завжди була в курсі всіх політичних подій. Із захопленням і болем переживала біля телевізора події Майдану. І зовсім засмутила її серденько звістка з війни з проклятим москалем! Але кожного разу радість була невимовною, коли на Різдвяні й Великодні свята збігалися до львівської квартири всі її внуки та правнуки у вишиванках! Тишилася тими, що тут, і скучала за тими, яких залишила в Естонії. А у неї було восьмеро внуків і шестеро правнуків.

Мама була строгою, справедливою, вимогливою, і водночас ніжною, турботливою і відданою до самозабуття. Як птаха своїми крильми захищала нас, своїх дітей, у роки зростання, а потім лише молилась, молилась за нас дорослих... Відійшла наша дорогенька матуся у засвіти у день Стрітення Господнього, залишивши невимовний щем у серці та теплі спогади.

Світла і вічна пам'ять!

Вічний спокій її душі!

Надія ШУПЕР (ОМЕЛЯН)

Львів

Допоможіть пізнати історію Визвольної боротьби своїм друзям – передплатити їм "Незбориму націю"

ЗАГИНУЛИ ЗА БАТЬКІВЩИНУ

Грузинський герой

17 січня в бою за монастир під Донецьким аеропортом в атаку бійців 6-ї роти 93-ї механізованої бригади піднімав Тамаз Сухіашвілі.

Тамаз – учасник війни в Осетії 2004 року, війни проти Росії 2008 року, воював він і в Іраку та Афганістані. Коли Росія напала на Україну, звільнився із загону особливого призначення і поїхав до нас на допомогу.

Він мав двох малолітніх синів. Він, лейтенант грузинського спецназу, зарплату діставав більше, як український генерал. І ось він став рядовим українським вояком-добровольцем.

17 січня 6-та рота билася навіть тоді, коли відійшли інші наші частини. Билася й тоді, коли відійшли наші танки і БМП. Через 5 годин рота таки вийшла до монастиря.

Поки вони стояли на смерть, у термінал прибула допомога. Нарешті було евакуйовано поранених.

Піднімаючи вояків в чергову атаку, Тамаз загинув. Наклали головою й двоє українців. Понад двадцять було поранено, серед них і троє грузинів.

Друзе Тамазе, дякую тобі за те, що назвав Україну своєю другою Батьківщиною. Для нас це честь. Ми не забудемо Тебе і Твою родину.

Юрій БУТУСОВ

Вічна слава!

25 січня поблизу Луганська загинули хлопці з Херсонщини, військовослужбовці 28-ї механізованої бригади – 28-річний Андрій Лепеха із с. Нововоронцовка та 39-річний Леонід Криничка із с. Львове Бериславського району, а також молодший сержант 1-ї танкової бригади 32-річний Михайло Шульц із Херсона, син священника Сергія Шульця.

Провести в останню путь земляка до Свято-Стрітенського собору близько тисячі херсонців. Взяли участь у панахиді міський голова Володимир Миколаєнко та депутати міської ради.

Поховали героя на Алеї Слави на головному міському кладовищі.

Попрощалася Херсонщина із 43-літнім молодшим сержантом 79-ї аеромобільної бригади Олександром Березою, який загинув 24 січня в аеропорту Донецька. У Каланчаку залишилися сиротами двоє його дітей.

Станом на березень на Донбасі загинуло 73 черкашанина. Про це повідомила голова Черкаської обласної ради Валентина Коваленко.

Вічна пам'ять!

На світлинці – Михайло Шульц

Рік по смерті

18 березня 2014 року під час штурму 13-го фотограмметричного центру Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України в Сімферополі загинув на посту прапорщик Сергій Вікторович Кокурін, росіянин за національністю.

Сергій Кокурін народився 1 січня 1978 р. в Сімферополі. 28 грудня 1997 р. склав присягу на вірність Українському народові, й залишився вірним їй до кінця.

Його знали як скромну і порядну людину, працюючого та кмітливому фахівця, надійного товариша. Прапорщик Сергій Кокурін неодноразово нагороджувався відзнаками Міністра оборони України та начальника Генерального. Сергій Вікторович був надійною опорою для матері, чуйним братом, люблячим чоловіком, дбайливим батьком. Два місяці Сергій не дочекався до народження другої дитини.

Бажаючи матеріально підтримати сім'ю прапорщика Сергія Вікторовича Кокуріна можуть переказати кошти вдові військовослужбовця на рахунок: АТ "ІМЕКСБАНК", МФО 328384, ЕДРПОУ 20971504, рахунок 26205110392003, для зарахування на основний рахунок 26208635303002, Олена Юрївна Кокуріна.

Вадимові Свириденку потрібна допомога. Під Дебальцевими він втратив руки і ноги.

Картка ПриватБанку 4149 4378 5227 3117, отримувач Вадим Васильович Свириденко.

Реквізити для отримання євро через SWIFT: SVIRIDENKO VADIM. IBAN: UA97305 2990 0041 4949 7831 670 981. ACCOUNT: 4149 4978 3167 0981.

Банк отримувача: PRIVATBANK, SWIFT CODE: PBANUA2X.

БАНК-КОРЕСПОНДЕНТ: Commerzbank AG Frankfurt am Main Germany. SWIFT CODE: COBADEFF. Рахунок банку отримувача в банку-кореспонденті: ас 400 8867004 01.

Реквізити для отримання доларів через SWIFT: SVIRIDENKO VADIM. IBAN: UA 2730 5299 00051 6875 7292 138 221. ACCOUNT: 5168 7572 9213 8221.

Банк отримувача: PRIVATBANK, SWIFT CODE: PBANUA2X.

Банк-кореспондент: JP MORGAN CHASE BANK SWIFT CODE: CHAS US33.

Рахунок банку отримувача в Банку-кореспонденті: 0011000080.

Хто з нами?!

Мене сьогодні спитали, в яких умовах проживає сім'я загиблого героя Дмитра Ломеня. Там немає умов. Там – старенька малесенька хатинка.

Чиста, доглянута, килимки на підлозі старенькі, але випрані. Коли я зателефонувала Наді і запропонувала їй привезти пральну машинку, почула, що водопроводу в них не має. Тому й вирішила поїхати до них... не сама.

Святник, старший синочок, – викапаний татко. Шепотів мені на вухо, що татко помер, його закопали. Йому шептала на вушко, що татко на хмарці, оберігає синочка звідти... Артур – молодший, трирічний. Дуже багато говорить, розпізнає кольори і називає всіх звірятко із книжечок, які я їм подарувала. Дівчинка Настя – то племінниця Наді. В малесенькій кімнатці живе шестеро. Три дорослі жінки: Надя, її мама та сестра. І троє маленьких дітей. Я спитала Надю, чи є прохід між ліжком і диваном, коли вони його розкладають, щоб спати. Каже, що є. Сумніваюсь.

Кажуть, що держава обіцяє 100 тис. грн. цій сім'ї. Думаю, що варто всім об'єднатися, збудувати хату для сім'ї героя. Хай би і невеличкої... Думаю, що зможемо!

Звертатися <https://uk.ua.facebook.com/people/Наталя-Перцович/100006201644135>

Наталя ПЕРЦОВИЧ

Допоможемо пораненим!

Водій Іван Шостак "Доберман" возив у Донецький аеропорт "кіборгів", провізію і амуніцію. Вивозив живих, поранених і мертвих. І все це в темряві, на великій швидкості, під обстрілом.

17 січня потрапив у засідку. Сепари кинули на дах машини вибухівку. Іван витягнув його з палаючої машини, наклав джгут, поїв водою.

Був з ним до самої смерті.

В аеропорту борюся три дні. Після того як підірвали перехрещення третього поверху, сильно травмував руку. Під завалами вижив, але потрапив у полон. На його очах

Гіві розстріляв двох наших поранених бійців. У полоні журналіст – чи слідчий! – "Лайфньюс" нахабно допитував його. Іван відповідав гідно, з достоїнством. Після операції у донецькій лікарні його обміняли на якогось сепара.

Іван родом із села Гречаники Переяслав-Хмельницького району Київської області. Йому 32 роки. Він батько двох дітей. Ані 6 років, Миколці тільки два. Служив у 80-й бригаді. Мобілізований 29 серпня.

Хто бажає допомогти родині героя, у вас така можливість є: картка ПриватБанку 5168 7554 0580 0786, Наталя Шостак (дружина).

Ігор Вікторович Оберемок перебуває в Опіковому центрі міста Харків.

Для відновлення нормальної життєдіяльності організму необхідні чималі кошти, яких у родині немає. Рідні та близькі люди

звертаються до всіх небайдужих із проханням допомогти. Картка для поповнення коштів: картка ПриватБанку, 414949781100181, отримувач Наталя Оберемок (мати), 068-056-03-07; контакт волонтера Сергія Добровольського, 096-121-69-83.

Дістав серйозне поранення "Шериф".

Картка ПриватБанку 6762 4683 6027 0833.

Отримувач Василь Васильович Мельник.

ДОПОМОЖІМО НАШОМУ ГЕРОЮ

ДРУЗІ, ПРОШУ ВАШОЇ УЧАСТІ!

Учасник гурту "Хорєя козацька" Вадим "Ярема" Шевчук, лірник та художник, зараз захищає Україну у складі добровольчого формування при 81-й десантно-штурмовій бригаді. У вояків є нагальна потреба у транспорті, отож запрошуємо небайдужих наших слухачів, глядачів, колеґ та друзів долучитися до збору коштів.

Добровольці не чекають допомоги від держави, допомогти зможемо лише ми.

Гривнева картка ПриватБанку: 5168 7553 8847 4567, отримувач Вадим Шевчук.

Наших закордонних побратимів та посестер прошу теж долучитися, найближчим часом буде відкритий рахунок для сплати PayPal.

Тарас КОМΠΑНИЧЕНКО

Ось відео про нашого побратима: <https://www.youtube.com/watch?v=6Zl7g1m5LSc>

Швед Сам убив першого росіянина в 37 років. Андрій Красильников біля знищеного танка.

ЄВРЕЙ – ЗАХИСНИК УКРАЇНИ

тилежне ставлення до полонених!

Мені вояк "Донбасу" розповів як до нього ставились у полоні... А от до російських полонених – ставлення гуманне. Якось потрапив до нас у полон хлопчик Андрій із Свердловська, який приїхав сюди "рятувати руських". Його ніхто не бив. А це ж ворог, який приїхав сюди вбивати! Може, й убив когось. А з ним по-людські розмовляли, пояснювали, що метою цього конфлікту є знищення України як держави... Я втратив батьківщину. Навряд чи я колись повернуся до Криму. Там залишилися мої друзі, які перестали бути друзями... Семеро моїх друзів-однополчан вже загинули. Я ж був контужений. Тепер мучить безсоння і постійний шум у вухах. Війна не минає без наслідків. Мій перший ранок у лікарні почався з того, що медсестра, що прийшла робити укол, відкрила двері зі звуком, який нагадував постріл з міномета. За мить я вже лежав на підлозі. У медсестри – квадратні очі. Скажіть, гарна реакція, правда? Це не найкращі навички, які виробляє війна".

Журналіст із Єврорадіо запитав вояка, чи не було бажання піти з батальйону і дати іншим проявити себе. Ашет-Йосеф Черкаський відповів:

– А якщо не візьмуть назад. Не забувайте, що мені вже 45. Ні, поки все не закінчиться, я не піду. Я хочу, щоб Україна збереглася як держава і щоб у нас був мир".

Широ дякуємо, шановний друже Черкаський, за Ваш подвиг, за захист нашої України.

МІЙ ДРУГ – ГЕРОЙ!

З другом Цвиком (він же "Острий") я колись сидів за однією партою у школі. Потім наші дороги розійшлися, і тільки на Майдані під час революції ми зустрілися. Відтоді ми разом у "Правому секторі".

Торік, у с. Піски, на виноградниках, біля позиції "Гном", де ми контролювали дорогу, якою наші "кіборги" їздили у аеропорт, мій друг з декількома побратимами з "Правого сектора" і танкістами 93-ї бригади потрапили під артилерійський обстріл. Тоді загинув один танкіст та 11 воїнів було поранено. Цвик дістав важкі осколочні поранення ніг... Пробувши два місяці в госпіталі, мій друг став на ноги і знову готовий воювати за Україну. Зателефонував і повідомив, що їде до нас.

Свого часу він на вищій на позиції "Гном" на очах у ворога встановив синьо-жовтий прапор... Мій друг не тільки в моїх очах герой!

Слава Україні!

Педро МАЗЕПА

У КАТЕРИНОПОЛІ ВШАНОВАНО СЕМЕНА ГРИЗЛА

7 БЕРЕЗНЯ 1918 Р. НА СТ. БОБРИНСЬКІЙ 8000 ВІЛЬНИХ КОЗАКІВ СЕМЕНА ГРИЗЛА РОЗГРОМИЛИ 8-МУ РОСІЙСЬКУ АРМІЮ

3 березня у м. Катеринополі Черкаської області у Будинку культури відбувся вечір пам'яті звенигородського кошового Вільного козацтва Семена Гризла. Вечір відкрив організатор вшанувань, селищний голова Іван Геґедош. Лекцію про життєвий шлях Семена Гризла прочитав Роман Коваль. Він зокрема сказав: "У грудні 1917 р. особовий склад Звенигородського коша Вільного козацтва сягнув 20000 козаків. Фактично це була дивізія повного складу – з кінними та гарматними частинами. Така велика сила свідчила про організа-торський хист і авторитет кошового Гризла.

7 березня на ст. Бобринській (тепер ст. Тараса Шевченка, місто Сміла) 8000 вільних козаків Звенигородщини, Черкащини та Єлисаветщини в кровопролитній битві розгромили 8-му російську армію. "Росіяни" розбіглися в різних напрямках, – свідчив Юрко Тютюнник. – Тут мало не був захоплений командант російських військ на Україні [Михайло] Муравйов". Згодом в інтерв'ю газети "Известия В.Ц.К." червоний кат сказав: "Революційна російська армія пройшла Україну, змітаючи на своєму шляху все, що носило на собі ознаки буржуазно-шові-

ністичного сепаратизму. Одне наближення червоних військ примушувало повіти, а то й цілі губернії визнавати нашу владу. На Україні довелось натрапити на оригінальну організацію буржуазної самооборони. Особливо дався взнаки Звенигородський повіт, де український шовіністичний націоналізм збудував собі фортецю у формі так зв. Вільного козацтва. Ця організація не тільки не допустила нашої влади в повіт, а, навпаки, сама перейшла до наступу, чим зробила чималу шкоду нашим військам. Я дуже шкодую, що мені не довелося зруйнувати це гніздо, втопити в крові тих, що посміли підняти руку на червону армію..."

Чому ми не святкуємо цю видатну нашу перемогу?! – запитав Роман Коваль. – Чому ми відзначаємо тільки свої поразки? Чому досі в Катеринополі, Звенигородці і Черкасах немає вулиці Семена Гризла?! Семен Гризла – гордість Черкащини, його можна поставити в один ряд з такими воєначальниками як Андрій Гулий-Гуленко, Матвій Григор'єв, Нестор Махно, отаман Зелений і Кость Блакитний-Пестушко".

Кобзар Тарас Силенко виконав пісню "Буде нам з тобою що згадаги" (повстанська), "Проводжала дівчинька до повстанців козака" (варіант про С. Гризла) та "Останній двобій" (поминальна), а катеринопільська козачка Сніжана Репеченко прочитала свій вірш про отамана Гризла "Безсмертна душа".

Представник "Правого сектора" Юрій Григор'єв висловили таку думку: "Якщо на Західній Україні є бандерівці, то ми – гризлівці, вільні козаки". Звернувся до учнів і директор Вікнянської школи Василь Кураш: "Діти, ви щасливі, бо вам говорять правду.

Мене ж учили в школі, що героями є Котовський і Будьонний – кати українського народу".

Роман Коваль оголосив подання Історичного клубу "Холодний Яр" із проханням назвати центральні вулиці на честь Вільного козацтва, Семена Гризла і легендарного кулеметника батальйону "Айдар" Руслана Бобурова, який загинув 31 січня у м. Щасті.

Наприкінці вечора було показано документальний фільм Романа Ковалю і Олександра Домбровського "Семен Гризла, звенигородський кошовий Вільного козацтва". У вшануваннях взяла участь Юлія Бобурова – дочка легендарного кулеметника "Айдара".

А підсумувала його учасниця Сніжана Репеченко: "Ось і закінчився вечір, присвячений пам'яті Семену Гризлу. Емоції не передає. Ще довго в душі бринітиме кобза Тараса Силенка. Багато вражень залишив нам видатний історик Роман Коваль, який своєю повагою до нашого земляка пробуджував любов до героїв рідного краю у молодих серцях численної публіки. Сподіваюсь, що після його лекції юних козаків і козачок переповнить гордість і честь бути нащадками славного Генерального осавула Вільного козацтва Семена Григоровича Гризла.

Як хочеться невдовзі пройтися разом з паном Романом вулицями Вільного козацтва, Руслана Бобурова і бульваром Семена Гризла.

Щиро віримо, і допоможемо селищному голові Катеринополя Іванові Геґедошу реалізувати цю мрію".

Прес-служба Історичного клубу "Холодний Яр"

Зліва направо
Степан Іванович
Мазира,
Корній (?)
Крекотень
і Олександр
Васильович
Васильович
Мазира.

Вільні козаки
села Козацького
Звенигородського
р-ну Черкаської
області, 1918 р. (?)

Оприлюднюється
вперше.

Надав
Леонід Мазира.

ДОБРІ ВІСТІ

Під час сесії Ватутинської міської ради, що на Черкащині, вулицю Леніна було перейменовано на вулицю Героїв Небесної Сотні, а площу Леніна – на площу української льотчиці Надії Савченко.

13 березня стало відомо, що під с. Чорнухине, що біля Дебальцевого, вбито бойовика-садиста дагестанця Алі "Дага", який катував українських вояків, відрізав вуха, бив молотком, бив навіть після загибелі людини. Партизани також кастрували лікаря місцевої поліклініки, який катував українських військових. Про це сповістив командир загону "Тіні" Олександр Гладкий.

17 березня партизани загону "Тіні" вийшли на виконання своїх бойових завдань: підірвали бойову техніку та боеприпаси для реактивної та ствольної артилерії противника, бензовози, нищили живу силу противника, зрадників і поліцаїв на території Донецька. Проти ночі на 18 березня вони ліквідували поліція ДНР Романа Фро-

лова, який катував полонених. До стовпа ганьби виродека прив'язали з табличкою "Ворог Батьківщини і зрадник" і скрутили шию. "Стовп ганьби – на вул. Куйбишева, на зупинці навпроти автостанції. Орієнтир будинок номер 195", – зазначив Олександр Гладкий. Крім того, партизани вповоложили лікаря-уролога районної поліклініки Донецька, який кастрував полонених. Так зроблено і йому.

18 березня співпрацівники СБУ затримали диверсантів, які намагалися зірвати міст у м. Ізюм.

22 березня контррозвідка Служби безпеки України сповістила, що затримала військовослужбовця ЗС України, який збирав інформацію для терористів т. зв. ДНР.

23 березня з полону бойовиків за сприяння Спільки афганців України звільнено бійця батальйону "Донбас" Дмитра Корка та майора Сергія Удовика.

25 березня перша партія американських броньовиків "Humvee" прибула в Україну.

ючі для людей на ярмарках, біля церков, у дворах, у полі. Для цього обрали декілька сіл Черкаської області.

Присутні зможуть почути співоцькі музичні інструменти (кобза, бандура та ін.), поставити питання. Захід добровільний, на підтримку учасників АТО.

Вхід вільний (але бажані добровільні внески від 10 грн.).

Ласкаво просимо!

просила мене мати", "Мамай", "Іди сину, пріч від мене", "Чорна сотня", "Зажурився батько отаман (присвята отаманові Зеленому)", "Махновська", "Дума про Батька Хмару" Тараса Силенка, "Батько Хмара", "Ой, вигострю, товариша" на слова Тараса Шевченка, "Любо, братці, люблю" та інші.

Основу альбому складають авторські тексти одного з вертепників Олексія Бондаренка, написаних під впливом прочитаних книг про героїчну боротьбу українського народу з більшовицькими окупантами на початку ХХ століття. "Холодний Яр" Юрія Горліса-Горського, твори Романа Ковалю, Григорія Гусейнова та Василя Шкляра надихнули музикантів гурту "Вертеп" створити музичний супровід прочитаному.

Вітаємо наших товаришів з новим успіхом!

ПЕРЕМОГА УКРАЇНЦІВ ПІД ОЛЕКСАНДРІЄЮ

Ця подія відбулася в грізні й холодні дні, очевидно березневі, 1918 року неподалік Олександрії, на 299-му кілометрі Одеської залізниці, буквально у нас за городами (в бік станції Павлиш). Саме тут потрапив у пастку один із трьох бронепотягів полковника Михайла Муравйова.

Взагалі, зустріч у степу з бронепотягом смертельно небезпечна.

Тож козаки влаштували засідку між двома високими пагорбами, висота яких сягала 40 – 50 метрів.

Місцеві називають це місце Сплив, бо гора ніби "спливає" на залізницю, яка робить тут крутий поворот.

У цій природній пастці бронепотяг стає вразливим, адже його гармати і кулемети неспроможні піднятися на високий кут.

Підірвавши спереду і ззаду колії, козаки з гармат згори буквально розстрожили бронепотяг.

Коли підійшла допомога з Кременчука, тут було тільки згаріше...

Тіла невдах-завойовників перепоховали в 1956 – 1957 рр. в с. Озера Світловодського району. Кількість загиблих знають у Світловодському військоматі.

Про трагедію під Крутами ми знали вже давно. А про перемогу на 299-му кілометрі в Спливу ще ніде не доводилося читати.

Виходить, що цей факт незаслужено забуто. На мій погляд, до підручника новітньої історії України потрібно вписати рядки про цей переможний бій під Олександрією.

Хоч імена героїв-козаків не збереглися, та ми все одно пишаємось ними!

Олександр ЗОРИН

ДЯКУЄМО ЗА ПОЖЕРТВИ ІГОРЕВІ СМЕТАНСЬКОМУ ТА СВІТЛАНІ МИРОНЧАК

У РЕДАКЦІЇ ЧЕРЕЗ "НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ ТАКІ КНИГИ

Книжки можна придбати і через "Нову пошту", попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у Приватбанку: 5168 7553 0902 9011

Переславши гроші, просимо зателефонувати до редакції, повідомити про переказ, замовити книжки, вказавши куди і кому надсилати книжки. Повідомлення можна зробити й електронним листом на адресу редакції. Просимо врахувати, що, окрім вартості книжки, замовник оплачує й доставку.

Номери телефонів (044) 242-47-38, 067-726-30-36, 066-211-41-85.

"Сто історій Визвольної війни" – 50 грн.

"Похід Болбочана на Крим" Бориса Монкевича – 44 грн.

"Крізь павутиння змосковщення" Романа Ковалю – 50 грн.

"Шевченкіана Михайла Гаврилка" Романа Ковалю – 50 грн.

"100 облич Самостійної України" Романа Ковалю – 50 грн.

Аудіодиск "Солодко-гіркий романс" Люцини Хворост – це вишукані романси, танго, вальси і рок-балади. Київ: Історичний клуб "Холодний Яр", "Наш формат", 2014. – 50 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса – 60 грн.

"Свято, що кличе до бою. Вшанування героїв Холодного Яру" – 45 грн.

"Холодний Яр" Юрія Горліса-Горського – 55 грн.

"Ми ще повернемося!" Юрія Горліса-Горського – 80 грн.

"Чорний Ворон: п'ять біографій" Романа Ковалю – 30 грн.

"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Ковалю – 175 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 100 грн.

HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через "Укрпошту" можна придбати такі книги:

- (ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):
  - "Сто історій Визвольної війни" Романа Ковалю – 75 грн.
  - "Похід Болбочана на Крим" Бориса Монкевича – 69 грн.
  - Роман Коваль, "Таємниця отамана Зеленого". Історична повість для дітей – 65 грн.
  - "Крізь павутиння змосковщення" Романа Ковалю – 68 грн.
  - "Шевченкіана Михайла Гаврилка" Романа Ковалю – 71 грн.
  - "100 облич Самостійної України" Романа Ковалю – 66 грн.
  - "Свято, що кличе до бою. Вшанування героїв Холодного Яру" – 59 грн.
  - "Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 81 грн.
  - "Чорний Ворон: п'ять біографій" Романа Ковалю – 42 грн.
  - "Холодний Яр" Юрія Горліса-Горського – 80 грн.
  - "Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Ковалю – 200 грн.
  - "Ми ще повернемося!" Юрія Горліса-Горського – 95 грн.
  - "Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 130 грн.
  - Аудіодиск "Солодко-гіркий романс" Люцини Хворост – 65 грн.
- Книжки можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Ковалю, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

7 березня в Дніпропетровську відбулася презентація нового альбому гурту "Вертеп" "Мамай. Гайдамацькі пісні". Ось назви пісень: "Гайдамацька правдонька (Як з війни германської)", "Батько Чучупака", "Чорний Ворон", "Тригор'євська бойова", "Куля", "Ой

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ "НЕЗБОРИМУ НАЦІЮ"

Її редактор Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-й половині ХХ століття. Відтак ця газета – про долі українських січових стрільців, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатського Січ, ОУН, УПА, а також про коззарів, українських письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб "Холодний Яр". Газета виходить 1 раз на місяць. Ціна – 20.04 грн. на рік. Передплатний індекс – 33545.

Редактор
Роман Коваль
Коректор
Оксана Жованик
Інформаційне забезпечення
Микола Владзім'ірський
Технічний директор
Віктор Билина
Адреса для листування та поштових переказів
03049, Київ,
вул. Курська, 20, пом. 14.
Тел./факс: 242-47-38
koyal_r@ukr.net
koyalroman1@gmail.com
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження.
Серія КБ №325.
Наклад 10000 примірників.
Видруковано 27.03.2015 р.
Засновник
Роман Миколайович Коваль